

SKOLERNES LØFTEEVNE I DE SMÅ KLASSER

Udarbejdet af
Josefine Kjær, økonom
Helle Marie Mortensen, seniorkonsulent

April 2025

Tænketanken DEA
Fiolstræde 44
1171 København K
www.dea.nu

Indhold

Baggrund	6
Hovedkonklusioner	8
Implikationer	10
Børn starter i skole med forskellige forudsætninger	12
På de bedste skoler får eleverne et resultat, der er 5 point højere end på de dårligste skoler	17
Hvad kan vi lære af skoler, der er gode til at løfte elevers skriftsproglige færdigheder?	22
Data og metode	30
Litteraturliste	35
Bilag	37

01

Baggrund

Baggrund

Danske folkeskolelever er dårligere til at læse end nogensinde før, og elevernes læseglæde er faldet i de seneste år. Det viser den seneste internationale undersøgelse af elevers læsekompetencer ved navn PIRLS-undersøgelsen. Undersøgelsen viser, at der er sket en stigning i antallet af svage læsere til op mod 25 pct., og at afstanden mellem de svageste og de dygtigste læsere er blevet større (Fougt et al. 2021; DPU 2023). Den nationale overgangstest for 2024/2025 viser også, at spredningen i elevernes læsefærdigheder er blevet større, og at elever med en "ikke tilstrækkelig præstation" eller en "mangelfuld præstation" i læsning er steget på de fleste klassetrin (BUVM 2025).

De elever, der er bedst til at læse, har i højere grad forældre med en lang videregående uddannelse, mens de svageste læsere oftere har forældre, hvis højeste fuldførte uddannelse er grundskolen (BUVM 2018). Derfor spiller folkeskolen en meget vigtig rolle mht. at være med til at mindske betydningen af elevernes sociale baggrund ift. deres faglige resultater. Dette står også i folkeskolens nationale mål.

I den seneste aftale på folkeskoleområdet om folkeskolens kvalitetsprogram – frihed og fordybelse (BUVM 2024) er der fokus på, at der skal ske en styrket indsats for de elever, der bl.a. er mest udfordret mht. at læse og skrive. I denne analyse ser vi derfor nærmere på, hvor stor forskel der er på skolers evne til at løfte folkeskoleelevers skriftsproglige færdigheder, og kommer med bud på, hvad der kan have indflydelse på, at nogle skoler lykkes med det.

På baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og Styrelsen for It og Læring undersøger vi, hvor meget folkeskoler, der anvender Rambølls sprogvurderingsværktøj, formår at løfte deres elevers skriftsproglige færdigheder fra sprogvurderingen i børnehaveklassen til de nationale test i 2. klasse, når der tages højde for elevernes socioøkonomiske baggrund. Det gør vi, bl.a. fordi børns faglige udgangspunkt ved skolestart er afgørende for, hvor let eller svært de får det igennem skolesystemet. Mange af de elever, der klarer sig fagligt godt i 2. klasse, gør det også i 9. klasse og kommer hurtigere i gang med en ungdomsuddannelse (DEA 2023).

I denne analyse fokuserer vi både på forskellene i skolernes løft, samt hvad de kommuner og skoler, der løfter eleverne mest, lægger vægt på i deres arbejde i indskoling.

Vi håber, at undersøgelsen kan give inspiration til, hvordan flere kommuner og skoler kan løfte elevers skriftsproglige færdigheder i indskoling.

02

Hovedkonklusioner

Hovedkonklusioner

- Der er stor forskel på, hvor meget skolerne formår at løfte deres elever fagligt i de små klasser. Elever, der går på en skole, der er blandt de 10 pct. bedste til at løfte sine elever, får i gennemsnit et testresultat ved den nationale test i 2. klasse, der er 5 point højere end elever, der går på en skole, der er blandt de 10 pct. dårligste.
- Skoler, der er blandt de bedste til at løfte deres elever fagligt, er kendetegnet ved at have flere læreruddannede undervisere, lærere med mere erfaring, flere kvindelige undervisere og undervisere med færre fraværdsdage.
- I interviewundersøgelsen peger medarbejdere fra kommuner og skoler, der er blandt de bedste til at løfte deres elever fagligt, især på fem temaer, som er vigtige for at lykkes med dette. Først og fremmest peges der på vigtigheden af strukturerede arbejdsgange, bl.a. ift. undervisningsmetoder og test af elevernes færdigheder samt opfølgning derpå. Dernæst fremhæves vigtigheden af at fordrø og understøtte elevernes læselyst. Derudover påpeges betydningen af et godt socialt og fagligt fællesskab blandt skolens medarbejdere samt vigtigheden af, at der er plads til kompetenceudvikling og medindflydelse, hvilket kan være med til at fastholde medarbejderne. Endelig bliver vigtigheden af et godt forældresamarbejde fremhævet, hvor skolerne stiller krav om, at forældrene læser med børnene derhjemme og giver dem redskaber til at læse med dem.

03

Implikationer

Implikationer

Undersøgelsen viser, at der er forskel på, hvilke skriftsproglige forudsætninger børn starter i skole med, på tværs af landet. Det betyder bl.a., at en skole i fx Frederiksberg Kommune ikke nødvendigvis har de samme opgaver og udfordringer som en skole i fx Nyborg Kommune. Det er vigtigt at have for øje, når der laves nationale indsatser, der har til formål at løfte elevernes – og især de svageste elever – faglige niveau i folkeskolen.

Når vi ser på alle skoler med tilgængelige sprogvurderinger på samme tid, viser analysen, at der er forskel på skolernes evne til at løfte elevernes skriftsproglige færdigheder fra børnehaveklassen til 2. klasse. Det er afgørende for kommuner og skoler at adressere dette.

Registeranalysen viser, at der er en sammenhæng mellem, at skolerne har læreruddannede undervisere, undervisere med erfaring samt undervisere med få fraværskdage og skolernes løft af elevernes skriftsproglige niveau i indskoling. Disse sammenhænge kan pege på forhold, der kan arbejdes med for at adressere forskellene i skolernes løfteevne.

I interviewene med kommuner og skoler nævnes i forlængelse heraf, at det sociale og faglige sammenhold på skolen kan være vigtigt for fastholdelsen af skolens medarbejdere.

Derudover giver interviewene praksisnære bud på, hvorfor nogle skoler kan være gode til at løfte elevernes skriftsproglige færdigheder. Her har interviewene peget på erfaringer, som kommuner og skoler med høj løfteevne oplever, gør en positiv forskel. Det drejer sig om at bruge strukturerede undervisningsmetoder og test til at følge op på elevernes færdigheder. Skolerne virker desuden til at være gode til at benytte sig af kommunernes tilbud om faglig sparring og til at række ud, hvis de har brug for hjælp.

Derudover lægger de interviewede kommuner og skoler vægt på at fremme elevernes egen læselyst fra skolestart. Endelig prioriterer de at etablere gode skole-forældre-samarbejder, hvor forældrene bliver guidet mht. strategier til at læse med deres børn derhjemme. Vigtigheden heraf understøttes af registeranalysens resultater om, at børns skriftsproglige færdigheder hænger sammen med forældrenes uddannelsesniveau.

Vi håber, at ovenstående erfaringer kan inspirere andre kommuner og skoler i deres arbejde med at styrke elevernes skriftsproglige færdigheder.

04

Børn starter i skole med forskellige forudsætninger

Børn starter i skole med forskellige forudsætninger

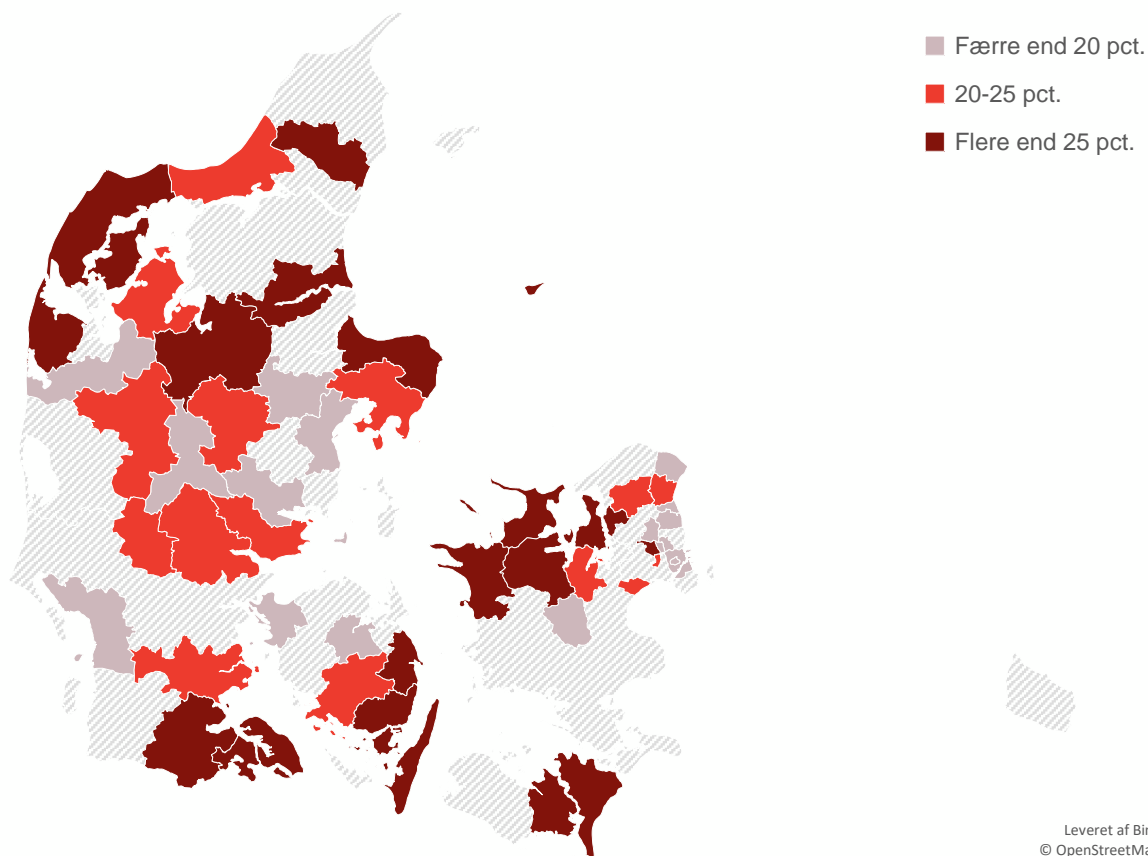
I løbet af de første måneder af børnehaveklassen er det obligatorisk for folkeskolerne at lave en sprogvurdering af børnenes talesproglige og førskriftlige færdigheder. Til sprogvurderingen kan kommunerne bl.a. vælge at bruge Rambølls værktøj Hjernen&Hjertet, og det er der 43 og 50 kommuner i hhv. 2018/19 og 2019/20, der gør. Vi ser i denne analyse kun på kommuner, der har brugt Hjernen&Hjertet, og fokuserer på vurderingen af børnenes førskriftlige færdigheder, der består af 63 spørgsmål. Børnene svarer i gennemsnit korrekt på 73 pct. af de førskriftlige spørgsmål, mens de svageste og stærkeste 10 pct. af børnene svarer korrekt på hhv. 40 pct. og 98 pct. af spørgsmålene.

Der er stor forskel på, hvilke børn der har hhv. svage og stærke førskriftlige færdigheder, når de starter i børnehaveklassen. Det går godt i og omkring de store byer. I København, Aarhus og Odense Kommuner og i flere kommuner tæt på disse er færre end 20 pct. af børnene skriftligt svage i børnehaveklassen, jf. Figur 1. Omvendt er over 25 pct. af børnene skriftligt svage i nogle af yder- og landkommunerne. I Frederiksberg Kommune, hvor færrest er skriftligt svage, er det et ud af ti børn, der er skriftligt svagt. I Nyborg Kommune, hvor flest er skriftligt svage, er det fire ud af ti børn, der er skriftligt svage, når de starter i skole.

Boks 1. Definition af skriftligt svage elever

Vi har defineret skriftligt svage elever som elever, der svarer korrekt på færre end 60 pct. af de førskriftlige spørgsmål ved sprogvurderingen i børnehaveklassen. Det svarer til hver femte elev på landsplan.

Figur 1 // Andel skriftligt svage elever i børnehaveklassen – fordelt på kommuner, 2018/19-2019/20

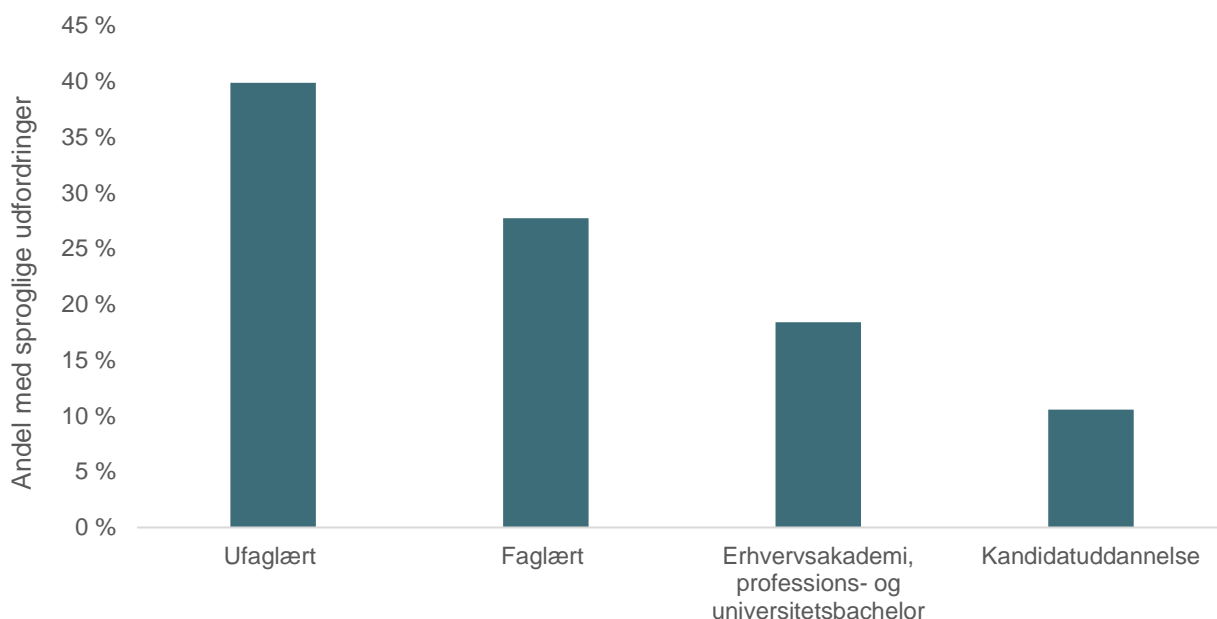

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Styrelsen for It og Læring

Anm.: Skriftligt svage elever er i denne undersøgelse elever, som svarer korrekt på færre end 60 pct. af de førskriftlige spørgsmål ved sprogvurderingen i børnehaveklassen. Det svarer til hver femte elev på landsplan. Vi har ikke sprogvurderingsresultater fra de skraverede kommuner, og de indgår derfor ikke i analysen.

En del af denne forskel mellem kommunerne kan skyldes, bl.a. at børnene har forskellige ressourcer med hjemmefra, og at der er forskel på forældrenes gennemsnitlige uddannelsesniveau på tværs af landet. Mens fire ud af ti børn er skriftligt svage, når de starter i børnehaveklassen, hvis de har ufaglærte forældre, gælder det kun for lidt mere end en ud af ti, der har forældre med en kandidatuddannelse, jf. Figur 2.

Figur 2 // Andel skriftligt svage elever i børnehaveklassen – fordelt på forældres uddannelsesniveau, 2018/19-2019/20

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og Styrelsen for It og Læring

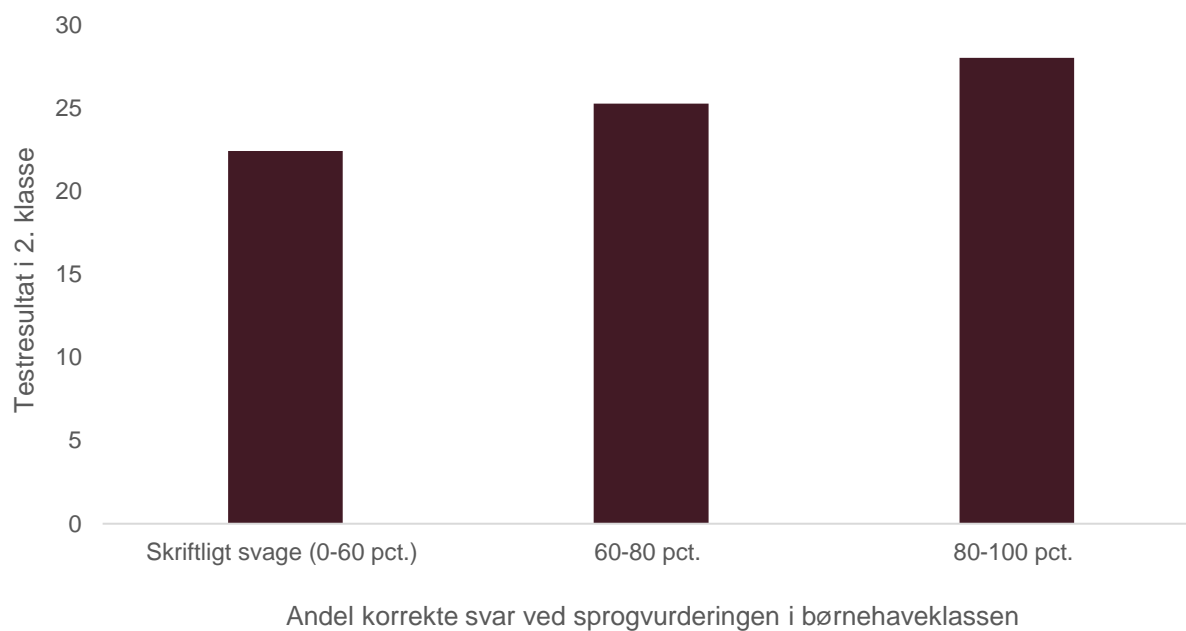
Anm.: Skriftligt svage elever er i denne undersøgelse elever, som svarer korrekt på færre end 60 pct. af de førskriftlige spørgsmål ved sprogvurderingen i børnehaveklassen. Forældrenes uddannelsesniveau gælder den forælder med det højeste fuldførte uddannelsesniveau.

Det ser ikke ud til at være ligegyldigt, hvilke førskriftlige færdigheder børnene har ved skolestart. I hvert fald ikke, hvis vi ser på, hvordan eleverne klarer sig ved den nationale test i dansk, læsning i 2. klasse.

Elever, der svarer korrekt på mere end 80 pct. af spørgsmålene ved sprogvurderingen i børnehaveklassen, får i gennemsnit et resultat ved den nationale test i dansk, læsning i 2. klasse på 28 point, jf. Figur 3. Det er 5,6 point højere end det resultat, som elever, der ved sprogvurderingen i børnehaveklassen svarer korrekt på mellem 0 og 60 pct. af spørgsmålene, i gennemsnit får. Denne forskel svarer ca. til forskellen mellem elever, der har forældre, hvis højeste fuldførte uddannelse er grundskolen, og elever, der har forældre, hvis højeste fuldførte uddannelse er en lang videregående uddannelse.

Den nationale test i dansk, læsning i 2. klasse i 2020/21 og 2021/22 måles på den normbaserede skala fra 0 til 50. Eleverne får i 2020/21 og 2021/22 i gennemsnit et testresultat ved den nationale test på 25,5 point. Elever, der har forældre, hvis højeste fuldførte uddannelse er grundskolen, får i gennemsnit et resultat på 22 point, mens elever, der har forældre, hvis højeste fuldførte uddannelse er en lang videregående uddannelse, i gennemsnit får et resultat på 27 point.

Figur 3 // Testresultat ved den nationale test i dansk, læsning i 2. klasse – fordelt på niveau i børnehaveklassen, 2020/21-2021/22

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og Styrelsen for It og Læring

Anm.: Vi ser kun på elevernes sprogvurderingsresultat i førskrift. Den nationale test i dansk, læsning i 2. klasse måles i 2020/21 og 2021/22 på den normbaserede pointskala fra 0 til 50 point.

05

På de bedste skoler får eleverne et resultat, der er 5 point højere end på de dårligste skoler

På de bedste skoler får eleverne et resultat, der er 5 point højere end på de dårligste skoler

Når vi ser på, hvorfor nogle elever klarer sig godt ved den nationale test i 2. klasse, mens andre klarer sig mindre godt, så er en del af forklaringen selvfølgelig, at der er forskel på, hvilke faglige forudsætningerne eleverne begynder i børnehaveklasse med. Og en del af denne forskel skyldes de ressourcer, som eleverne får med hjemmefra – bl.a. børnenes forældres uddannelsesniveau. Benchmarkingenheden (2022) har bl.a. også vist, at børn, der går i private daginstitutioner inden skolestart, har større sandsynlighed for at være udfordret mht. førskrift end børn fra kommunale dagtilbud.

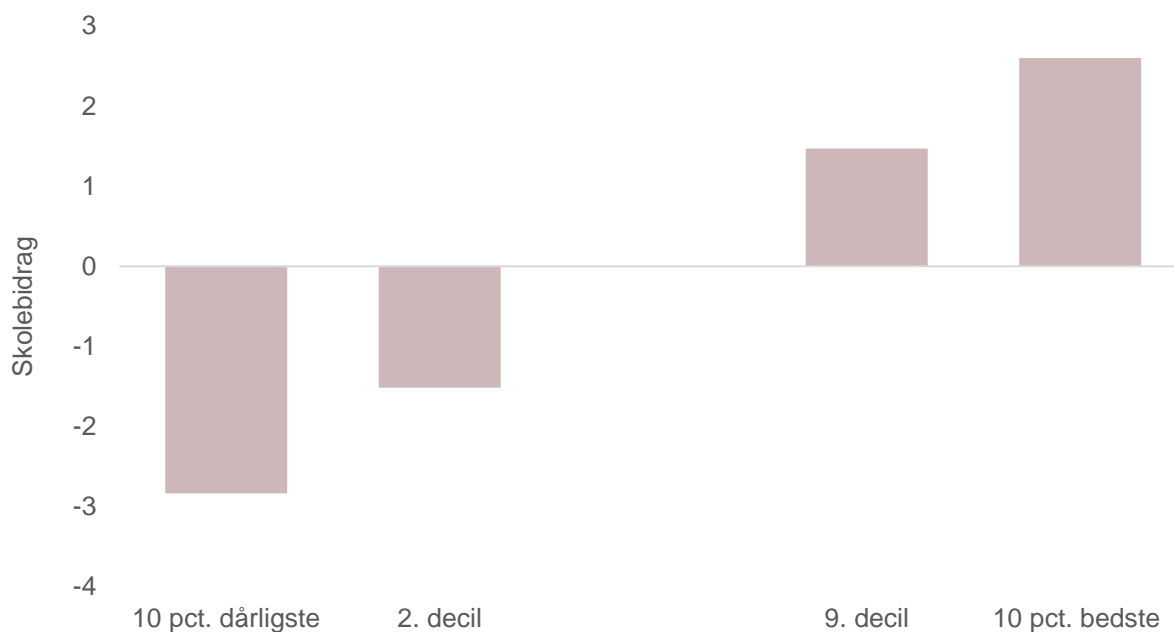
Men der er også mange andre ting, der påvirker eleverne fra børnehaveklassen til 2. klasse, og som har betydning for det resultat, som eleverne får ved den nationale test i 2. klasse. Der er forhold, som er svære at måle, fx det enkelte barns motivation, kammeraters indflydelse mv. Og så er der faktorer, som det i nogen grad er muligt at måle, fx skolen, som vi ser på i denne analyse.

Boks 2. Definition af ”skolebidrag”

Skolebidraget måler, hvordan en elevgruppe på en skole klarer sig ved den nationale test i 2. klasse ift., hvad vi ville forvente, givet elevernes førskriftlige niveau i børnehaveklassen og deres socioøkonomiske baggrund. Skoler, hvor eleverne klarer sig bedre, end vi ville forvente, har et positivt bidrag, mens skoler, hvor eleverne omvendt klarer sig dårligere, end vi ville forvente, har et negativt bidrag.

Elever, der går på en skole, som er blandt de 10 pct. bedste til at løfte elevernes faglige niveau, får i gennemsnit et resultat ved den nationale test i dansk, læsning i 2. klasse, der er 5,4 point højere end elever, der går på en skole, som er blandt de 10 pct. dårligste, jf. Figur 4. Det svarer ca. til den forskel, der i gennemsnit er mellem elever, der svarer korrekt på mellem hhv. 0-60 pct. og 80-100 pct. af de førskriftlige spørgsmål ved sprogvurderingen i børnehaveklassen.

Figur 4 // Skolebidrag, 2020/21-2021/22

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og Styrelsen for It og Læring

Anm.: Se "Data og metode" for beregning af skolebidrag. Den nationale test i 2. klasse i dansk, læsning i 2020/21 og 2021/22 måles på en normbaseret pointskala fra 0 til 50 point.

Der er også forskel på, hvilke kommuner der i gennemsnit er hhv. gode og mindre gode til at løfte børnene fagligt de to første skoleår, jf. Figur 5. Flere kommuner i især Midtjylland løfter fagligt eleverne mere, end vi ville forvente på baggrund af elevgruppens førskriftlige sprogvurderingsresultater i børnehaveklassen og deres socioøkonomiske baggrund. I kapitel 6 kommer vi med eksempler på, hvad nogle af de kommuner, der er gode til at løfte børnene fagligt, har fokus på i deres arbejde.

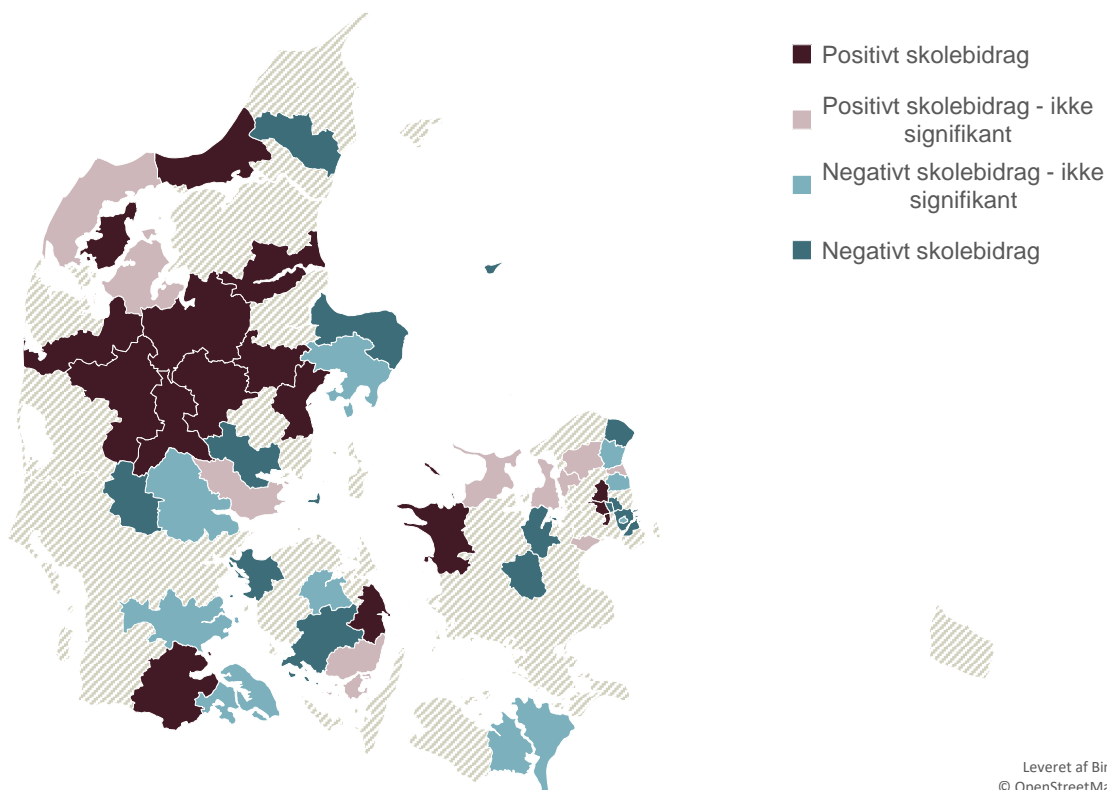
Det er vigtigt at bemærke, at der indenfor kommunerne selvfølgelig er forskel på de enkelte skolers skolebidrag, og at der i de fleste kommuner både er skoler, der bidrager positivt, og skoler, der bidrager negativt, til elevernes faglige udvikling de første to skoleår. Så når en kommune fx har et positivt skolebidrag i vores analyse, betyder det altså, at kommunens skoler – i gennemsnit¹ – bidrager positivt til elevernes skriftlige færdigheder. Samtidig betyder det også, at kommunegennemsnittene bliver relativt små, og at kommunerne med det mindste og det største skolebidrag har et bidrag på hhv. -1,19 og 1,54 point.

I mange af kommunerne med signifikante positive eller negative skolebidrag, er der indenfor kommunen stor spredning mellem skolernes skolebidrag. I mange af de midtjyske kommuner er forskellen på skolen med det mindste og det største skolebidrag fx på 5-9 point.²

¹ Vi vægter det gennemsnitlige skolebidrag i kommunen med antallet af elever på de enkelte skoler.

² Se bilaget.

Figur 5 // Skolebidrag – fordelt på kommuner, 2020/21-2021/22

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og Styrelsen for It og Læring

Anm.: Vi har ikke sprogvurderingsresultater fra de skraverede kommuner, og de indgår derfor ikke i analysen. Skolebidraget på kommuneniveau er vægtet med antallet af elever på de enkelte skoler. Kun kommuner med data fra minimum tre skoler er inkluderet.

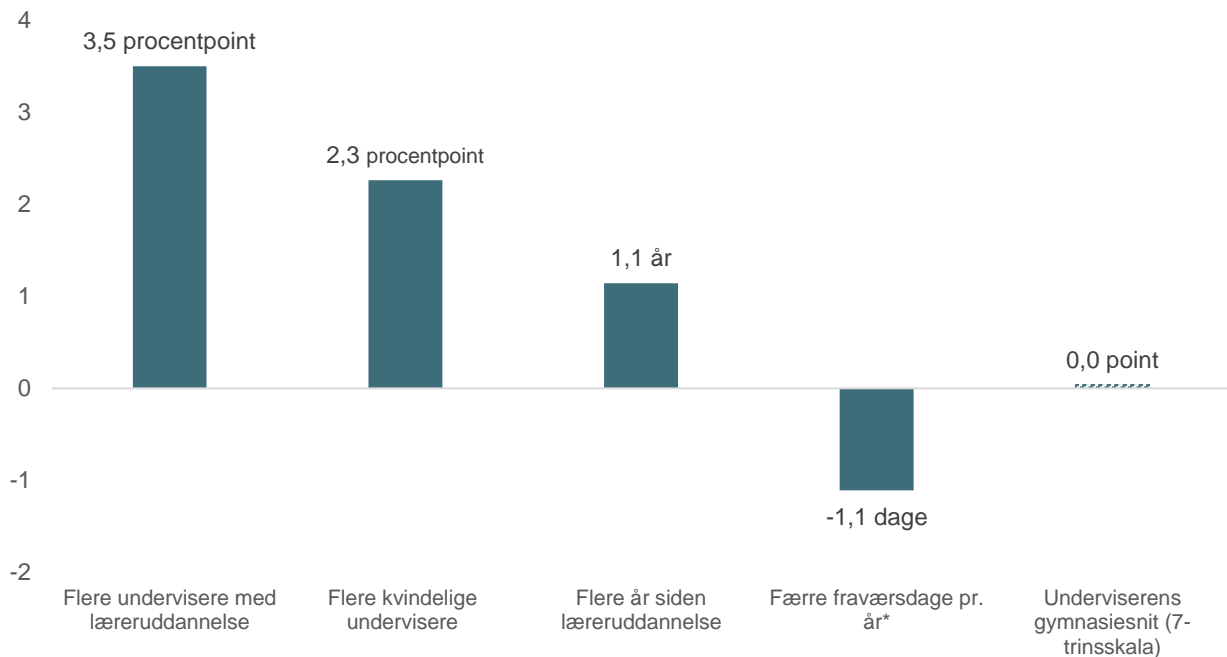
Ser vi på, hvad der kendetegner skoler, der har et hhv. positivt og negativt skolebidrag, kan vi se, at skoler der er blandt de 10 pct. bedste til at løfte eleverne fagligt, ift. hvad vi ville forvente på baggrund af elevgruppens førskriftlige sprogvurderingsresultater i børnehaveklassen og deres socioøkonomiske baggrund, oftere har flere uddannede lærere, flere kvindelige undervisere og lærere med mere erfaring, og underviserne har i gennemsnit færre fraværsdage, når vi sammenligner med skoler, der er blandt de 10 pct. dårligste til at løfte eleverne fagligt, jf. Figur 6.³ Der er samtidig ikke forskel på undervisernes gennemsnitlige gymnasiesnit, når vi sammenligner skoler, der har et bidrag blandt de hhv. 10 pct. bedste og 10 pct. dårligste.

På skoler, der er blandt de 10 pct. bedste, har 80 pct. af underviserne i gennemsnit en læreruddannelse.⁴ Det er 3,5 procentpoint flere end på skoler, der er blandt de 10 pct. dårligste. Samtidig er i gennemsnit 72 pct. af underviserne kvinder, lærerne har i gennemsnit 16,5 års erfaring, og underviserne har i gennemsnit 7,7 fraværsdage pr. år på skoler, der er blandt de 10 pct. bedste. Det er hhv. 2,3 procentpoint flere kvindelige undervisere, 1,1 års mere erfaring og 1,1 færre fraværsdage pr. år ift. skoler, der er blandt de 10 pct. dårligste.

³ Skolernes karakteristika er for hele skolen, da det ikke har været muligt at afgrænse til indskolingen.

⁴ Af alle helårsansatte, der har en undervisningsfunktion.

Figur 6 // Hvad karakteriserer skoler med et skolebidrag blandt de 10 pct. bedste? (lft. de 10 pct. dårligste)

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og Styrelsen for It og Læring

Anm.: Vi ser kun på sammenhænge mellem skolebidrag og skolekarakteristika, hvor vi kan identificere minimum ti lærere fra 2018-2022. * Fraværdata er tilgængelige for færre skoler end de andre skolekarakteristika og måles kun for fastlønnede undervisere.

Til trods for at vi ser på sammenhænge mellem skolebidrag og karakteristika for hele skolen, så minder de sammenhænge, vi finder, om dem, som DØRS (2022) har fundet mellem lærerbidrag og den enkelte lærers baggrundskarakteristika i 9. klasse i dansk. DØRS finder således også en positiv sammenhæng mellem lærerbidrag i dansk, og at underviseren er kvindelig, har mere erfaring samt lavere fravær. Samtidig finder DØRS heller ingen sammenhæng mellem lærerbidraget og lærernes karaktergennemsnit fra gymnasiet. Modsat deres resultater ser vi dog også en positiv sammenhæng mellem andelen af læreruddannede undervisere på skolen og skolebidraget.

06

Hvad kan vi lære af skoler, der er gode til at løfte elevers skriftsproglige færdigheder?

Hvad kan vi lære af skoler, der er gode til at løfte elevers skriftsproglige færdigheder?

På baggrund af ovenstående analyser om skolebidrag har vi interviewet ansatte fra nogle af de kommuner og skoler, som er bedst til at løfte elevers skriftsproglige færdigheder fra børnehaveklassen til 2. klasse⁵. Formålet med interviewene er at belyse kommunernes og skolernes egne perspektiver på, hvad der kan være med til at forklare, at de lykkes med at have en højere løfteevne blandt deres elever.

Interviewundersøgelsen bygger på interviews med i alt 16 personer fra fire skoler og fire kommuner. Fra kommunerne har vi interviewet 8 relevante konsulenter og vejledere på skoleområdet, mens vi på skolerne har interviewet 8 ledere, vejledere og lærere⁶. Vi har bl.a. spurgt kommunerne om deres samarbejde med skolerne, og hvilken opfattelse de har af de skoler, som vi har fundet, har et positivt skolebidrag, sammenlignet med andre skoler i kommunen. Vi har spurgt ledere og medarbejdere på skolerne om deres daglige arbejde, og hvad de fokuserer på for at løfte elevernes skriftsproglige færdigheder.

Derudover var vi inde i en 0.-klasse på en af skolerne med et positivt skolebidrag. Her spurgte vi ud i klassen, hvad eleverne syntes om læsningen på deres skole.

Interviewene giver forskellige perspektiver på, hvad de skoler, som har et positivt skolebidrag, især lykkes med i deres arbejde. Perspektiverne er alene udtryk for informanternes egne vurderinger, men kan ikke desto mindre give input til, hvilke greb andre skoler og kommuner kan lade sig inspirere af for at løfte deres indskolingselevers færdigheder i endnu højere grad.

Vi har udledt fem temaer, som går igen på tværs af interviews med kommunerne og skolerne, og som sætter spot på, hvad interviewpersonerne især mener, at skolerne med højt skolebidrag lykkes med. De fem temaer fremgår af figur 7 og gennemgås i afsnittene derefter.

⁵ Her tages der højde for elevernes førskriftlige niveau og socioøkonomiske baggrund, jf. "Boks 2: Definition af "skolebidrag".

⁶ Se "Data og metode" for flere detaljer om interviewpersonerne.

Figur 7 // Gennemgående temaer fra interviews

Kilde: figur udarbejdet af DEA på baggrund af gennemgående temaer fra interviews med kommuner og skoler med et positivt skolebidrag

Strukturerede arbejds gange

En af de styrker, som interviewpersoner fra både kommuner og skoler fremhæver, at skolerne med et positivt skolebidrag især lykkes med, er, at skolerne har en struktureret måde at arbejde på. De arbejder både systematisk med deres undervisning i bl.a. læsning og skrivning og med at teste og følge op på elevernes færdigheder. Kommunerne kan se, hvordan de skoler, der løfter elevernes mest, arbejder meget struktureret, og hvordan flere af skolerne lykkes med at være vedholdende i deres struktur, hvilket gør, at underviserne bliver rigtig dygtige til det, de laver.

Især interviewede lærere og læsevejledere understreger vigtigheden af, at undervisningens struktur og undervisernes forventninger er transparente for eleverne, så eleverne er helt med på, hvad de skal lave i undervisningen. En lærer fortæller fx:

Ift. læsning, så er vi ret gode til at lave en struktur og systemer, så vi ikke er til at tage fejl af. Vi skal læse den her side, så mange gange, vi skal skiftes til det. Hvad gør vi, når vi møder et ord, vi ikke kan læse? Så giver vi nogle strategier til det. Så det er struktureret. Ikke sådan, at de bare får en bog.

(Lærer, indskoling)

Lærere italesætter også, at gentagende strukturer især er vigtige for indskolingselever, så de kender til det, de skal lave, og dermed føler sig trygge i det. En skoleleder fremhæver fx, at de har 20 minutters fast læsning hver morgen. Den faste læsning er et eksempel på en struktur, der bliver gennemført på tværs af flere fag og klassetrin, så eleverne oplever en genkendelighed i undervisningen.

Derudover kan tydelige strukturer især være gavnlige for elever med særlige behov, som interviewede lærere fortæller, at de oplever, der er kommet flere af i klasserne. En lærer fortæller:

Vi har nogle bestemte systemer, som vi bruger for at rumme alle børnene, og som vi har vedtaget i fællesskab. Vores AKT-pædagog har været inde over. Vi bruger fx piktogrammer i klasserne for at give struktur og forudsigelighed til børnene. Så hver morgen gennemgår vi, hvad er skemaet for i dag. Hvad skal vi? Hvem skal vi have? Hvad skal jeg lave? Hvem skal jeg lave det med? Hvor længe skal jeg lave det? Især for dem, der har svært ved at overskue skoledagen, giver det noget overblik.

(Lærer, indskoling)

Ovenstående eksempel med piktogrammer er et greb, der også bruges i specialklasser. Interviewundersøgelsen belyser således, at nogle skoler lykkes med at bringe værktøjer fra specialklasser ind i almenundervisningen, hvilket fx også kan være afskærmning af elevers pladser og høretelefoner. Disse tydelige rammer for, at eleverne får redskaber til at koncentrere sig, kan skabe ro og tryghed i klassen.

Derudover fortæller interviewpersoner, at skolerne også arbejder systematisk med at følge elevernes faglige progression. De bruger tid på at reflektere over data fra test af elevernes færdigheder og laver konkrete indsatser, som følger op på testresultaterne. Nogle har fx faste læsekonferencer til dette, hvor ledelsen er med, så den også er opmærksom på, om der bliver fulgt op på indsatserne, der aftales til konferencerne. Kommuner fortæller også om faste processer med at kigge på skolernes resultater ift. kommune- og landsgennemsnittet, og så har man samtaler med skolerne på baggrund deraf. En kommunal medarbejder giver et eksempel på, hvordan en skole iværksatte indsatser på baggrund af læseresultaterne:

Vi har lige haft en 1.-klasse på skolen, som havde dårlige læseresultater, og så har de fulgt op på det, ved at de har indkøbt nye undervisningsmaterialer, indkaldt den kommunale læsekonsulent, gennemgået alle elever og indkaldt til et ekstra forældremøde. De har iværksat en meget systematisk indsats og selv været opmærksomme på tidligt, at der var et problem.

(Kommunal medarbejder, skoleområdet)

Derudover fortæller kommunale medarbejdere og læsevejledere også, at der på skolerne arbejdes systematisk med den første læsning. Der er fokus på at komme i gang med bogstavlæring hurtigt i børnehaveklassen, så underviserne har mulighed for at identificere og hjælpe de elever, der har svært ved det, så tidligt som muligt.

Fordre elevers egen læselyst

Det er dog ikke nok med strukturerede arbejdsgange, for hvis eleverne ikke er motiverede for at læse, kan det være svært at forbedre deres læsefærdigheder. Interviewpersoner fortæller, at skolerne derfor også har et fokus på at fordre børns egen lyst til at læse.

For at lykkes med dette har skolerne først og fremmest fokus på at have differentieret læsemateriale, så eleverne læser bøger, der passer til deres niveau. Det er både vigtigt, for at de svage elever oplever mestring af læsning, men også for at de dygtige elever får muligheder for at blive fagligt udfordret. Nogle interviewede lærere fortæller, at de går op i, at alle elever har et fælles tema, som de læser og løser

opgaver indenfor, så eleverne har et samlingspunkt med de andre elever herom. Der kan således være forskellige metoder til at få alle elever til at have en god læseoplevelse:

Jeg har nogle gange haft elever, hvor jeg har sagt, "nu skal I 'lytte-læse' det næste stykke tid", fordi de nærmest blokerer over for det hårde arbejde med at skulle sidde og knække sig igennem en bog med øjnene. For det, vi gerne vil, er, at de skal have en god læseoplevelse, altså de skal jo gerne motiveres af, at de synes, det er fedt at få viden igennem en bog.

(Lærer, indskoling)

Nogle lærere bruger også faste aftaler om pauser eller belønningssystemer for at motivere elever, der har behov for det, og give dem succesoplevelser. Andre greb kan være, at eleverne læser "legende", så de ikke opdager, at de læser. Det kan fx være ved at skulle slå terning om, hvem der læser, eller lave "læsestikbold", som en elev siger således om:

Jeg synes, læsestikbold er det sjoveste. Så når man dør, så skal man læse sider i en bog.

(Elev, børnehaveklasse)

Interviewede lærere italesætter også, at de har fokus på, at eleverne skal opleve mening med det, de læser. Fx ved at de får opgaver om det, de har læst, eller ved at de skal forberede sig til at læse højt for andre klasser. Nogle af skolerne har desuden kasser med bøger i, hvor elevens navn og bogens lixtal fremgår. Elevernes kan således se, hvor svære bøger de forskellige elever læste. Dermed var der en motivation for eleverne til at kunne komme "op i den næste kasse", hvor bøgerne er sværere at læse.

Interviewpersoner fra skolerne understreger derudover, at det er vigtigt at give eleverne de rette forudsætninger for at kunne koncentrere sig om at læse, hvis man skal vække deres læselyst. Til dette formål bruger lærerne strukturerede arbejdsmetoder, jf. foregående afsnit, men skolerne har også et stort fokus på at fange børn med ordblindhed tidligt. Derudover fortæller en læsevejleder, at man har fokus på at gøre den indledende fase, hvor eleverne skal lære at læse, så kort og intensiv som muligt. Hun fortæller nemlig, at indlæringsfasen er den hårdeste fase, så hvis man er i denne fase for længe, falder læselysten typisk. Det er også vigtigt, at eleverne også selv kan se fremgang i deres læsekunnen.

Prioritering af sociale fællesskaber

Beregningerne i kapitel 5 viser, at der er en positiv sammenhæng mellem et positivt skolebidrag og en række karakteristika ved skolens medarbejdere, fx at der er mange uddannede lærere, at lærerne har erfaring og at underviserne har få fraværdsdage.

I interviewene med de ansatte fra kommunerne og skolerne, som har et positivt skolebidrag, er der også et stort fokus på skolernes medarbejdere, herunder deres faglige og sociale fællesskab. Disse arbejdsmæssige relationer nævnes som en årsag til, at erfarne lærere fastholdes på skolen, og at underviserne har få fraværdsdage. Det bliver både italesat af medarbejdere på skolerne, men er også blevet lagt mærke til af kommunale medarbejdere:

Jeg har set fra dag 1, at de [skolens medarbejdere] har et kæmpe sammenhold. De har strikkeklubber, biografure, restaurantbesøg, og de gør meget ud af at holde sammen. Og det er på trods af flere lederskift. [...] hvis man har sådan et godt sammenhold på en arbejdsplads, så tænker jeg, at man bliver længere.

(Kommunal læse- og ordblindevejleder, skoleområdet)

Det sociale sammenhold skal, ifølge interviewpersoner, ikke underkendes, da det for mange af skolernes medarbejdere har stor betydning, at der er et socialt sammenhold, og at der fx er en personaleforening, der kan sætte aktiviteter i gang. En skoleleder fortæller, at vedkommendes skole havde hele fem lærere, som havde været stoppet på skolen, men som kom tilbage igen med begrundelsen om, at skolen har et godt teamsamarbejde med meget tillid til hinanden og en åben kultur.

En kommunal medarbejder beretter også om, hvordan en masse medarbejdere fra samme skole tog sammen til et frivilligt fagligt arrangement hen over en weekend. Dette vidner ifølge den kommunale medarbejder om, at skolen har en kultur, hvor medarbejderne gerne vil investere tid i at blive dygtigere til deres arbejde sammen. Sammenholdet på skolerne kunne vi også se fysisk, da vi var ude og foretage interviews på skolerne. Der hang konkret sedler på lærerværelser med støttende ord og sjove citater, der giver en hyggelig stemning, og som kan samle underviserne om deres fagidentitet, jf. billederne i figur 8 nedenfor.

Figur 8 // Billeder fra skoler med et positivt skolebidrag

Kilde: billeder fra to forskellige skolers lærerværelser, taget af DEA

Udover at et godt sammenhold er fordelagtigt for medarbejderne, smitter det, ifølge de interviewede lærere, også af på eleverne, når de kan se, at medarbejderne har det godt sammen, og når de kan mærke, at der er en god stemning blandt de voksne på skolen. Det kan tilmed være gavnligt for dem, at der er mindre udskiftning blandt underviserne.

Faglig sparring og kompetenceudvikling

Det sociale fællesskab virker til at spille sammen med det faglige samarbejde blandt medarbejderne på de interviewede skoler. Et gennemgående perspektiv blandt interviewpersonerne er, at skolens undervisere er rigtig gode til at sparre og vidensdele med hinanden, både om elevernes udvikling og om forberedelse til undervisningen m.m. Interviewede ansatte på skolerne har fx gode erfaringer med, at underviserne observerer

hinandens undervisning og derefter giver feedback på undervisningen. Således hjælper de hinanden med at lave den bedst mulige undervisning for eleverne. Lærerne finder det motiverende, når der er en åben kultur, hvor folk gerne deler viden med hinanden og er fleksible ift. at hjælpe hinanden, hvis der opstår udfordringer i undervisningen.

En anden sparring, som interviewpersoner fremhæver, er den, der foregår mellem kommuner og skoler. Her fortæller nogle kommunale medarbejdere, at det er forskelligt, hvor gode skolerne er til at række ud til fx de kommunale læsekonsulenter, hvis de har brug for hjælp. Der er samtidig forskel på, hvor meget skolerne prioriterer at deltage i kommunale tilbud. Interviewede kommunale medarbejdere havde en oplevelse af, at skolerne med et positivt skolebidrag generelt var gode til at benytte sig af kommunale tilbud og at efterspørge hjælp fra kommunen. En kommunal konsulent fortæller fx:

Når sprogvurderingen er lavet, har vi altid sådan en temadag, hvor vi inviterer alle børnehaveklasseledere og læsevejledere ind ift., hvordan vi med afsæt i de her data kan arbejde med forskellige indsatser. Det er frivilligt at deltage, så der er jo også meget forskel på, hvor meget man kommer til de her ting. Der er jo nogle skoler, vi aldrig ser, og nogle skoler, som altid kommer.

(Kommunal konsulent, skoleområdet)

Flere kommunale medarbejdere italesætter også, at skolerne med et positivt læsebidrag har nogle rigtig dygtige læsevejledere, hvilket også spiller en vigtig rolle for elevernes læsefærdigheder. Her er kommunerne også med til at klæde læsevejledere fagligt på, hvis læsevejlederne vælger at deltage i kommunale læsevejledernetværk, hvor der er mulighed for videndeling og for at udvikle ens faglige kompetencer.

Interviewpersoner fra skolerne vægter også kompetenceudvikling blandt alle medarbejdere højt. Interviewpersoner på skolen fortæller fx om at have gode erfaringer med, at der kommer en vidensperson og fortæller om undervisningsmetoder, hvordan man arbejder med tosprogede elever m.m. Interviewede undervisere efterspørger dog flere faglige kurser, men oplever, at skolens økonomi spænder ben herfor. Det har en af skolerne lavet et tiltag for at forsøge at imødekomme:

Der er et stort fokus på kompetenceudvikling. Der bliver sat gang i noget, og det er ikke bare sådan, at nu fik vi den der ene store taler, det var så dét, vi kunne i år, og næste år kan vi så ikke noget.

Altså man går ikke i små sko her, men man giver den hele armen. Men det er også, fordi vi er så gode til at samarbejde med andre skoler i nærområdet om at få nogle gode oplægsholdere ud. Og det gør jo, at vi får lidt større muskler.

(Pædagogisk leder, skole)

Derudover italesætter lærere på skolerne også, at de oplever en frihed til selv at kunne tilrettelægge deres undervisning og afprøve metoder, hvilket de finder motiverende. De finder det tilmed vigtigt, at der er en kultur, hvor man kan komme med ideer til ledelsen, som bliver taget alvorligt. Det skaber generelt et udviklende miljø, når underviserne får ansvar og medindflydelse, hvilket kan have indflydelse på fastholdelsen af medarbejderne.

Fokus på elever efter skoletid

Endelig var et gennemgående perspektiv blandt interviewpersonerne, at det er vigtigt med fokus på elevernes muligheder for læsning og lektiehjælp efter skoletid. Her havde flere skoler tydeliggjort for forældrene, at de forventer, der trænes læsning med børnene derhjemme. For at have de bedste forudsætninger for at få det til at ske kan det være afgørende med et godt skole-hjem-samarbejde med tillid og gensidig respekt mellem forældre og undervisere. Derudover kan det ifølge interviewpersoner være godt at tydeliggøre over for forældrene, hvor vigtigt det er for elevernes læsefærdigheder, at de læser derhjemme, og hvor meget det kan hjælpe eleverne fremadrettet.

For at give forældrene forudsætninger for at kunne hjælpe deres børn med at læse derhjemme fortæller interviewpersoner fra både kommuner og skoler, at skolerne har fokus på at give forældrene forskellige læsestrategier. Det kan fx være, ved at læsevejlederne er med til forældremøderne i indskolingen for at give forældrene vejledning i, hvordan de læser med børnene helt fra skolestart. Underviserne kan også give forældrene forskellige materialer, såsom film, guider m.m., som kan give dem konkret vejledning og inspiration til, hvordan de kan læse med deres barn. Nogle skoler laver også deres egne videoer med elever, for at vise forældrene, hvordan de læser med eleven, og hvordan de fx kan håndtere, hvis eleven møder et svært ord. En lærer fortæller følgende om forældresamarbejdet:

Det er altafgørende, om forældrene er medspillere ift. læseindsatsen, så vi gør meget ud af at tydeliggøre, at det er et samarbejde mellem skolen og hjemmet. Vi har en forventning om, at eleverne får trænet derhjemme. Vi er meget enige om, at ift. det klientel, vi har her, så prøver vi at stille nogle krav, som vi tænker, alle forældre kan honorere. [...] Så laver vi små guider til, hvordan du læser med dit barn derhjemme, som vi gennemgår på forældremøder: Hvad er det første step, du skal tage, hvad gør du, når dit barn møder et ord, vedkommende ikke kan læse, og hvordan får du overhovedet dit barn til at læse derhjemme?

(Lærer, indskolingen)

Derudover fortæller interviewpersoner, at skolerne er gode til at følge op på, om forældrene får læst med deres børn. Det kan fx være, ved at der "kvitteres" for, at der læses derhjemme med en læsekontrakt, at eleverne farver en stjerne eller sætter et klistermærke på en seddel, når de har læst et vist antal minutter. På den måde kan underviserne opdage og følge op med forældrene, hvis der ikke bliver læst derhjemme som aftalt. Nogle lærere fortæller også, at de har sedler, hvor forældrene kan skrive, hvis de synes, læseniveauet ikke passer deres barn. En elev fortæller fx:

Min mor hun sætter et ur. Og så, når det ringer, så er jeg færdig med at læse, og så får jeg et klistermærke.

(Elev, børnehaveklasse)

Flere af skolerne har desuden igangsat lektiecafeer for eleverne efter skole, eller også henviser de dem til forskellige frivillige initiativer, som kan hjælpe børn og evt. forældre, hvis de fx har sprogvanskeligheder.

07

Data og metode

Data og metode

I analysen ser vi nærmere på, hvad der kendetegner de skoler, der især lykkes med at løfte elevernes skriftsproglige færdigheder fra børnenes udgangspunkt i børnehaveklassen til slutningen af 2. klasse.

Registeranalyserne

Analysen er baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og Styrelsen for It og Læring. Datagrundlaget dækker elever, der er startet i børnehaveklasse på en folkeskole i 2018 eller 2019, og som har gennemført en sprogvurdering via Rambølls værktøj Hjernen&Hjertet i børnehaveklassen i efteråret⁷ samt den nationale test i dansk, læsning i 2. klasse på samme skole. Det afgrænser datasættet til ca. 35.200 elever, hvilket svarer til 37 procent af folkeskoleeleverne på de to årgange⁸. Vi viser kun resultater for skoler med mindst 20 elever i de to år.

Vi benytter den sprogvurdering, som børnene gennemfører i starten af børnehaveklassen, som et mål for børnenes førskriftlige færdigheder og faglige udgangspunkt, når de starter i skole. Mens deres nationale testresultat i dansk, læsning i 2. klasse benyttes som et mål for deres skriftlige niveau i slutningen af 2. klasse. De to årgange, vi følger, gennemfører den nationale test i dansk, læsning i 2. klasse hhv. i foråret 2021 og 2022.⁹ Elevernes resultater kan derfor have været påvirket af covid-19-nedlukningerne i perioden. Vi har været nødt til at afgrænse vores analyse til disse to årgange, da sprogvurderinger i børnehaveklassen ikke er tilgængelige før 2018, og eleverne samtidig skulle nå at have besvaret den nationale test i 2. klasse.

I børnehaveklassen skal alle børn sprogvurderes. Sprogvurderingen er en vurdering af børnenes talesproglige og førskriftlige færdigheder. Den gennemføres i børnehaveklassen som en klassetest, hvor alle testes samtidigt.¹⁰ Det er kommunerne selv, der bestemmer, hvordan de foretager sprogvurderingen i børnehaveklassen. Vi ser kun på data fra kommuner, der i 2018/19 og 2019/20 benytter Rambølls værktøj Hjernen&Hjertet¹¹. Det er der 43 og 50 kommuner i hhv. 2018/19 og 2019/20, der gør.¹² Vi fokuserer i notatet på delprøven i førskrift, da disse færdigheder er sammenlignelige med de færdigheder, der testes ved den nationale test i dansk, læsning i 2. klasse.

I analysen ser vi på, hvor mange af de spørgsmål, som børnene stilles i den førskriftlige del (63 spørgsmål), der er korrekt besvaret. Vi kalder eleverne for skriftligt svage, hvis de svarer korrekt på færre end 60 pct. af spørgsmålene. Det svarer til 20 pct. af eleverne – altså hver femte elev på landsplan.

⁷ Hvis eleven har taget sprogtesten i børnehaveklassen flere gange i samme år, ser vi kun på den sidste test. Og hvis eleven går i børnehaveklasse flere gange, ser vi på den sprogvurdering, eleven gennemfører det første år.

⁸ Størstedelen af eleverne, der ikke er en del af datasættet, har ikke gennemført en sprogvurdering i børnehaveklasse. Derudover afgrænser vi bl.a. datasættet til kun at inkludere skoler, hvor der er besvarelser for mindst 10 børn fra børnehaveklasse til 2. klasse, eleverne skal have bopæl i Danmark i det år, de starter i børnehaveklasse, og informationer om bl.a. deres forældres uddannelse skal være tilgængelige.

⁹ De nationale test i dansk, læsning i 2. klasse i 2021 og 2022 måles på en skala fra 0 til 50.

¹⁰ Klassetesten kan også suppleres med en individuel test. Vi ser i denne analyse kun på besvarelser fra klassetesten.

¹¹ Sprogvurderingsdata fra dette værktøj videregives til STIL.

¹² Vurderingen er tilgængelig for størstedelen af de kommuner, der benytter værktøjet, men ikke for alle.

Beregning af skolebidrag

Vi anvender følgende model til at undersøge, hvor meget af elevens testresultat i 2. klasse, der kan forklares af elevens førskriftlige resultat i børnehaveklassen og baggrundskarakteristika:

$$N_{ij} = \beta_0 + \beta_1 S_i + \beta_2 X_i + \beta_3 \text{\AA}R_i + \mu_j + \epsilon_{ij},$$

hvor N_{ij} er det nationale testresultat i dansk, læsning i 2. klasse for elev i på skole j . S_i er elevens førskriftlige testresultat ved sprogvurderingen i børnehaveklassen, X_i er informationer om eleven, som bl.a. køn, herkomst og forældres uddannelse, $\text{\AA}R_i$ er skoleåret, hvor eleven starter i børnehaveklasse, μ_j er en skole-fixed effect, der kontrollerer for tidsinvariante forskelle mellem skoler, og ϵ_{ij} er fejlløbet, der afspejler den tilbageværende variation i elevens testresultat efter at have kontrolleret for de øvrige faktorer.

Modellen bruges til at "rense" elevens testresultat i 2. klasse for de forhold, som skolen ikke har indflydelse på, som fx køn, herkomst, forældres uddannelse m.m. Variablen $\text{\AA}R_i$ tager højde for tidsspecifikke forhold, som fx covid-19, der kan have påvirket børnenes resultater. Det efterlader os med følgende mål for forskellen mellem det resultat, som eleven faktisk får i 2. klasse og det forventede testresultat: $y_{ij} = \mu_j + \epsilon_{ij}$. Dette residualmål inkluderer både variation mellem skoler og variation mellem elever indenfor skolen.

Skolernes bidrag beregnes nu som:

$$SB_j = \bar{y}_j \frac{\sigma_\mu^2}{\sigma_\mu^2 + \sigma_\epsilon^2 / \sum n_j},$$

hvor \bar{y}_j er gennemsnittet af elevernes residualmål på skole j , og $\frac{\sigma_\mu^2}{\sigma_\mu^2 + \sigma_\epsilon^2 / \sum n_j}$ er en såkaldt shrinkage-faktor, der tager højde for den usikkerhed, der er forbundet med mindre skoler. σ_μ^2 er variationen mellem skoler, σ_ϵ^2 er variationen mellem elever indenfor skolen, og $\sum n_j$ er antallet af elever på skole j .

Skoler, hvor eleverne, i gennemsnit, klarer sig bedre end forventet, har i analysen et *positivt* bidrag, mens skoler, hvor eleverne, i gennemsnit, klarer sig dårligere end forventet, har et *negativt* bidrag. Skoler, hvor eleverne klarer sig som forventet, har et bidrag på 0.

Karakteristika, vi tager højde for, når vi beregner elevens forventede værdi ved den nationale test i 2.

klasse: resultat ved sprogvurderingen i børnehaveklassen, køn, alder i måneder, tosproget eller ej, oprindelsesland, lav fødselsvægt eller ej, foranstaltninger eller ej, nummer i søskendeflok, omgænger eller ej, forældres uddannelse¹³ og indkomst¹⁴, samt hvorvidt en forældre har været ledig i minimum et halvt år¹⁵, og om forældrene bor sammen eller ej.

¹³Uddannelse måles i antal år og er opgjort for den forælder med flest antal års uddannelse.

¹⁴Personindkomst ekskl. beregnet lejeværdi af egen bolig.

¹⁵Fra det år, eleven starter i børnehaveklassen, til det år, eleven starter i 2. klasse. Beskæftigelsesgrad er beregnet vha. BFL-registeret (beskæftigelse for lønmodtagere).

Vi kobler i analysen skoler med undervisere. Når vi gør det, så ser vi på alle skolens ansatte fra 2018-2022. For at være identificeret som underviser på skolen skal underviseren have sin primære beskæftigelse på skolen og være registreret som underviser i grundskolen i den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS). Vi ser kun på sammenhænge mellem skolebidrag og lærernes karakteristika på skoler, hvor vi kan identificere minimum 10 lærere fra 2018-2022, og vi måler kun undervisernes fravær for fastlønnede.¹⁶

Interviews

Vi har interviewet ansatte i kommuner og skoler, som har et positivt skolebidrag. På baggrund af registeranalyserne udvalgte vi nogle af de kommuner og skoler, som havde det mest positive skolebidrag. Til kommunerne fortalte vi, at de havde en eller flere skoler, som var blandt de bedste til at løfte elevernes skriftlige færdigheder fra børnehaveklassen til 2. klasse. I tillæg hertil spurgte vi, om vi måtte interviewe én eller flere medarbejdere fra kommunen, som kunne svare på, hvad kommunen fokuserer på i sit arbejde med folkeskolerne, og om de har bud på, hvad skolerne med et positivt skolebidrag gør særlig godt.

Da vi kontaktede skolerne, som havde et positivt skolebidrag, informerede vi dem også om, at skolen havde et positivt skolebidrag. Vi efterspurgte interviews med en leder og en lærer, som kunne fortælle om deres daglige arbejde med elever fra 0.-2. klasse, og hvad de fokuserer på for at løfte elevernes skriftlige faglighed.

Kommunerne og skolerne havde en vis frihed til selv at vælge, hvilke medarbejdere det var mest relevant, at vi interviewede ift. vores specifikke emne om løft af elevers skriftlige færdigheder. Det virkede nemlig til at være forskelligt, hvilke medarbejdere der havde mest med området at gøre, alt efter hvilke skoler og kommuner vi snakkede med.

Vi interviewede i alt 16 personer fra fire skoler og fire kommuner i perioden november 2024 til januar 2025. Tre af kommunerne og skolerne lå i samme område, således at skolen, vi interviewede, lå i den samme kommune, som vi interviewede. Dette gav forskellige perspektiver på skolebidraget. Nedenfor fremgår en liste over de forskellige stillingsbetegnelser, som medarbejderne, vi interviewede, havde:

Arbejdssted	Stillingsbetegnelse på medarbejder
Kommune	Læse- og ordblindevejleder
	Skolekonsulent
	Ledelseskonsulent
	Læsekonsulent
	Konsulent vedr. børn og unge /pædagogik og læring
	Chef for skoler

¹⁶ Fravær måles som det antal timer, en underviser faktisk har været på arbejde ift. antallet af mulige arbejdstimer. Dvs. tillagt overarbejde og fratrukket fravær i forbindelse med egen sygdom, børns sygdom, arbejdsulykke og barsels- og adoptionsorlov. Fra de mulige timer er ferie, feriedage og omsorgsdage fratrukket.

Skole	Læsevejleder
	Lærer
	Viceskoleleder
	Afdelingsleder
	Pædagogisk leder
	Skoleleder

Vi gjorde interviewpersonerne opmærksom på, at resultaterne fra de nationale test var tilbage fra år 2021 og 2022. Derfor forsøgte vi også at finde medarbejdere, som også var på arbejdspladsen i den periode.

Derudover var vi inde i en børnehaveklasse på en af skolerne med et positivt skolebidrag. Her spurgte vi ud i klassen, hvad eleverne synes om læsningen på deres skole, og hvad de synes, er sjovt at læse.

Interviewene var semistrukturerede, og alle interviewpersoner har givet informeret samtykke til, at deres udtalelser må optages og benyttes i undersøgelsen. De er lovet anonymitet i forbindelse med publikationer og præsentationer. Alle interviews er lydoptaget og transskriberet. Herefter er transskriptionerne analyseret tematisk. Analysens citater er tilpasset af hensyn til læsevenlighed, men den indholdsmæssige betydning er uændret.

Begrænset generaliserbarhed og datamætning

Formålet med den kvalitative del af analysen er ikke at generalisere resultaterne til en større population. Analysen er kontekstspecifik og baseret på de udvalgte informanternes perspektiver, hvorfor ikke alle relevante temaer og variationer nødvendigvis er afdækket. Formålet er at give praksisnære eksempler, som kan give mulige forklaringer på, hvorfor nogle skoler er gode til at løfte elevernes skriftlige færdigheder fra børnehaveklassen til 2. klasse.

08

Litteraturliste

Litteraturliste Litteraturliste

Benchmarkingenheden, 2022. Analyse af andel børn med sproglige udfordringer efter endt dagtilbud. <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2018/feb/180202-koen-og-foraeldreuddannelse-har-stor-indflydelse-paa-elevers-nationale-testresultat>

Børne- og Undervisningsministeriet, 2018. Køn og forældreuddannelse har stor indflydelse på elevers nationale testresultat | Børne- og Undervisningsministeriet. <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2018/feb/180202-koen-og-foraeldreuddannelse-har-stor-indflydelse-paa-elevers-nationale-testresultat>

Børne- og Undervisningsministeriet, 2024. Aftale mellem regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne) og Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Radikale Venstre og Dansk Folkeparti om folkeskolens kvalitetsprogram – frihed og fordybelse. <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf24/mar/240320-aftale-om-folkeskolens-kvalitetsprogram-%E2%80%93-frihed-og-fordybelse.pdf>

Børne- og Undervisningsministeriet, 2025. Resultater fra Folkeskolens Nationale Overgangstest 2024/2025 er nu offentliggjort | Børne- og Undervisningsministeriet. <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2025/jan/250127-resultater-fra-folkeskolens-nationale-overgangstest-20242025-er-nu-offentliggjort>

DPU, Aarhus Universitet, 2023. Ny international læseundersøgelse: Flere danske børn er svage læsere. <https://dpu.au.dk/om-dpu/nyheder/nyhed/artikel/ny-international-laeseundersogelse-flere-danske-boern-er-svage-laesere>

DØRS, 2022. Kapitel IV: Lærerbidrag i folkeskolen. https://dors.dk/files/media/rapporter/2022/e22/endeelig_rapport/E22_Kap_IV_Rev2023.pdf

Tænketanken DEA, 2023: Elevers relative rangering i folkeskolen. <https://dea.nu/publikationer/elevers-relative-rangering-i-folkeskolen/>

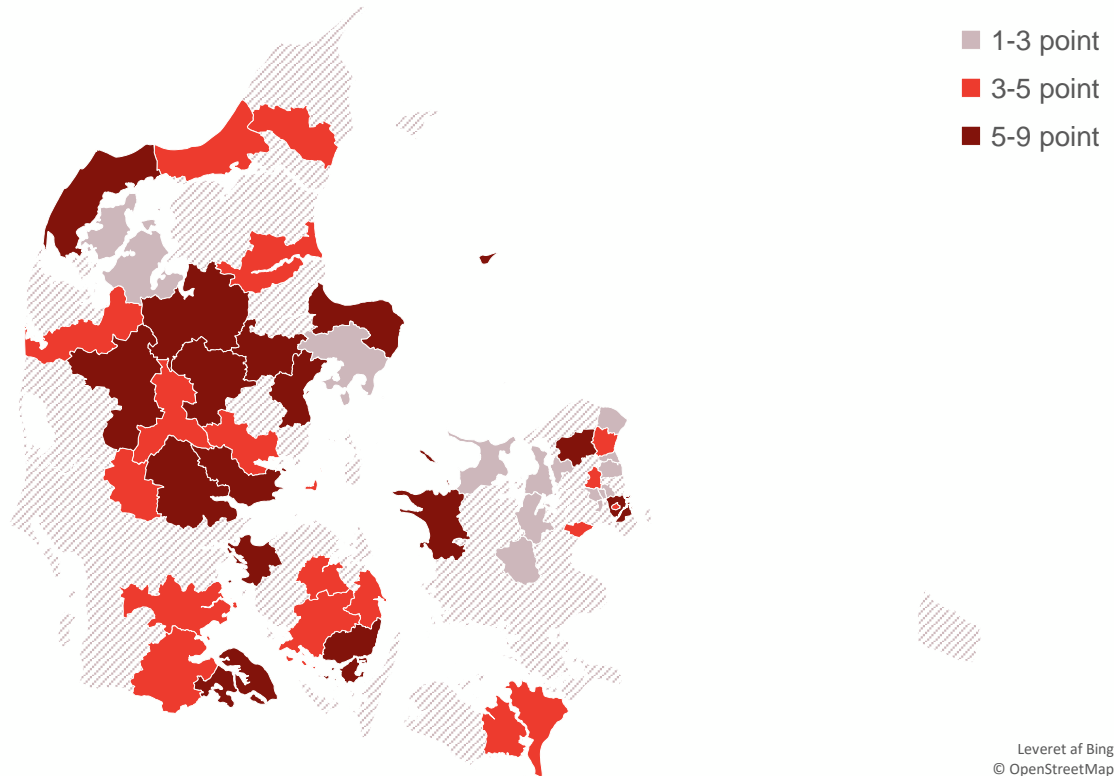
Fougt, S.S., Neubert, K., Kristensen, R.M., Gabrielsson, R., Molbæk, L. and Kjeldsen, C.C., 2023. Danske elevers læsekompetence i 4. klasse: Resultater af PIRLS-undersøgelsen 2021: <https://dpu.au.dk/forskning/internationaleundersogelser/pirls/pirls-2021>

09

Bilag

Bilag

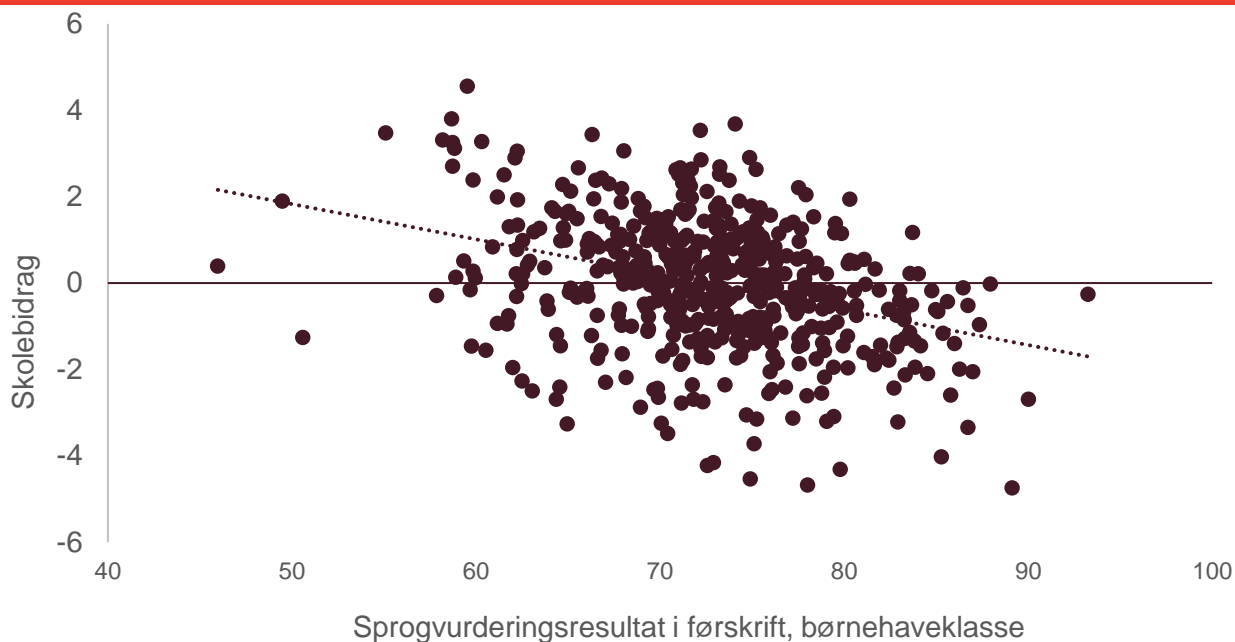
Figur 9 // Spredning i skolebidrag indenfor kommunerne, 2020/21-2021/22

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Styrelsen for It og Læring

Anm.: Spredningen angiver forskellen mellem skolen med det mindste og det største skolebidrag i kommunen. Vi har ikke sprogvurderingsresultater fra de skraverede kommuner, og de indgår derfor ikke i analysen. Skolebidraget på kommuneniveau er vægtet med antallet af elever på de enkelte skoler. Kun kommuner med data fra minimum tre skoler er inkluderet.

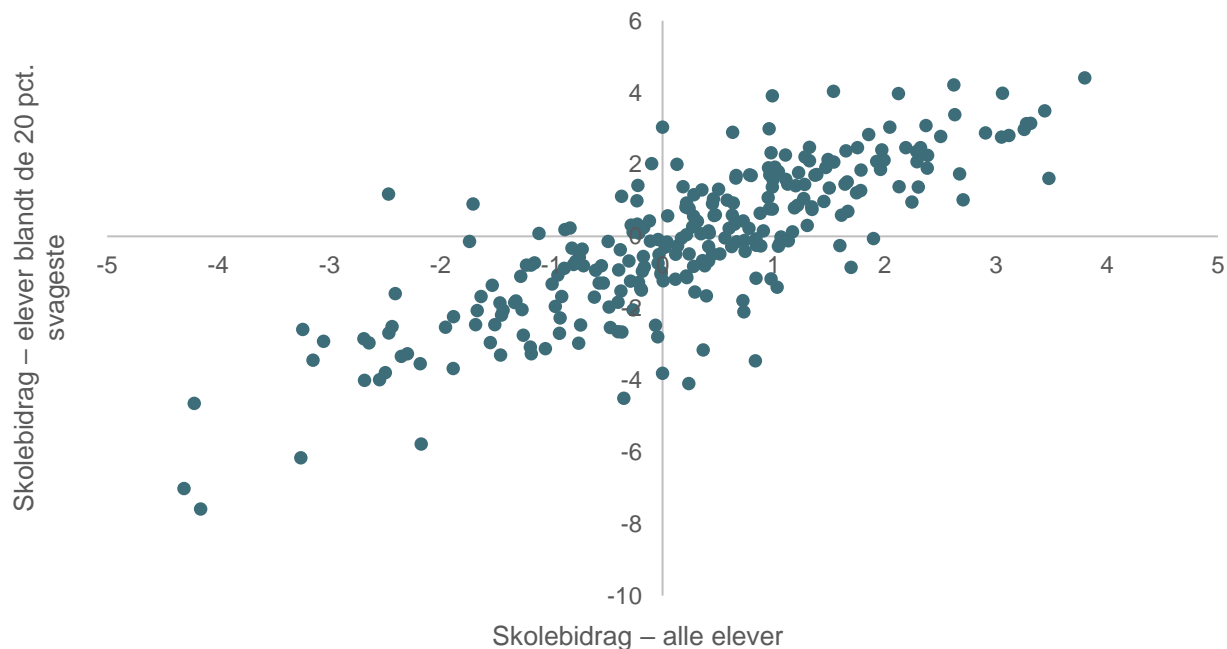
Figur 10 // Sammenhæng mellem skolernes gennemsnitlige sprogvurderingsresultat i børnehaveklassen og skolebidrag

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og Styrelsen for It og Læring

Anm.: X-aksen er den gennemsnitlige andel korrekte svar på skolerne ved sprogvurderingen i førskrift i børnehaveklassen i 2018/19 og 2019/20. Y-aksen er skolernes "skolebidrag".

Figur 11 // Sammenhæng mellem skolernes skolebidrag, når vi ser på alle elever, og skolernes skolebidrag for de 20 pct. svageste elever

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og Styrelsen for It og Læring

Anm.: X-aksen er skolernes skolebidrag, når vi ser på alle eleverne, mens y-aksen er skolernes bidrag, når vi kun ser på elever, der er blandt de 20 pct. svageste ved sprogvurderingen i førskrift i børnehaveklassen i 2018/19 og 2019/20.

Tænketanken DEA
Fiolstræde 44
1171 København K
www.dea.nu